

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

M megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
fél évre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 18 kr.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

"KÖZÉRDEK"

VII-ik évfolyamára.

Az új év közeledésével ismét vármegyénk és városaink közönségéhez fordulunk szíves pártolásért. A folyton haladó, folyton fejlődő hírlapirodalom mind inkább közösi megvonni az „országos” és „helyi” érdekek képviselésének természetesen határait s ez érdekek organumai is mind helyesebben fogják fel hivatásukat, — úgy azonban, hogy a megyei és városi általános érdekek megmaradván saját hatáskörükben, — az országos közérdekkel ellentétbe nemcsak ne jöjjenek, hanem az ország egyes részeinek magasabb céloktól vezérelt tevékenysége által éppen fokoztassák az országos fontosságú érdekek javára megindított mozgalmat.

A helyi érdekek sajtójának ez elvet kell szem előtt tartani. — Kötelessége az öntevékenységet helyi érdekeink javára felkelteni, buzdítani és ezen sok oldalú tevékenység munkásainak tért és alkalmat adni eszméik, nézeteik kifejtésére. — De részen kell lennie másfelől, hogy minden oly irányu mozgalom mellőztessék, mely hazánk közjává, nemzetünk egyetértésének, polgáraink általános anyagi és szellemi fejlődésének s a magyar alkotmányos szellemnek bármely tekintetben hátrányára szolgál.

Lapunk fennállása óta ez elvek vezéreltek bennünket; — anyagi jutalmat nem várva, e célra szenteltük fáradozásainkat szóval és tollal egyaránt. De jól ismerjük erőnk gyöngeségét is, éppen azért kérjük lapunk tisztelt pártolóit, hogy méltóztassanak anyagilag és szellemileg egyaránt támogatni törekvéseinket, hogy vármegyénk s városaink közönsége minden rendű érdekeinek a lehető legjobb szolgáltatásokat tehessünk közigazgatási, társadalmi és közgazdasági téren egyaránt.

Nagyenyed, 1887. évi december havában.

A „Közérdek” szerkesztősége
Dr. Magyarai Károly. Szilágyi Farkas.
Török Bertalan.

A „KÖZÉRDEK” előfizetési ára:

Egy évre	4 forint.
Fél évre	2 „
Negyedévre	1 „

Wokál János,
kiadó.

Gazdasági egyleteinkről.

(B.) Az elmúlt évet egyleteink tevékenységére nézve nem tekinthetjük olyannak, mely kielégítette volna a köztársaságot s attól féltünk, hogyha ez így megy továbbra is, — a köztársaság éppen nem fog fordulni az egyletek felé, hanem egyszerűen vagy nem létezőnek, vagy — a mi talán még rosszabb — tehetetleneknek fogja ezeket tekinteni.

Bizonyos, hogy úgy a „megyei”, mint a „székasmenti” gazdasági egyleteket a haladási szükség érzete hozta létre. Fel kell tenni, hogy az alapítók nem pusztán akkori időben divatos szempontoknak, hanem magasabb hivatásnak kívántak jó szolgálatot tenni. — Az alapszabályokban részletesen ki is tüntették a cél és a hatáskört, és mi igen jól emlékezünk, hogy eleinte kivált a „székasmenti” gazdasági egylet tevékeny buzgalmat fejtett ki feladatai valószínűsítésében. A „megyei” gazdasági egylet már kevesebbet tett, mint a megyeyit tehetett volna, — de az állattenyésztés emelésére szánt díjazások kitűzésével mégis elég jól indította meg egyelőre munkásságát.

Azután csöndes pihenés következett be, — egyik egylet sem tett eleget hivatásának. — Mi lehetett oka?

Véleményünk szerint a legtöbb egylet rendszeres vezetésehez a végből, hogy az évről-évre megfelelő eredményeket is mutathasson fel, oly egyének kellene, kik más, fontosabb és működésüket sokkal lekövetőbb életpályán elfoglalva nincsenek.

Végük csak a gazdasági egyleteket. Mily széles körű hivatásuk van ezeknek! Meg kell figyelni gazdasági viszonyainkat, alapos tudomást kell szerezni vidékenként a gazdaságilag használt föld milyenségéről, termőképességéről, a termelhető növényekről, — a gazdasági állapot helyzetéről, — az elárúsításra használt piacokról, — az állat, gyümölcs, szőlő termelés helyzetéről stb. — Felismerve és megállapítva a hiányokat, mely tömérdek tevékenységet kell kifejteni, hogy

— amennyiben ez az illető gazdák tevékenységétől függhet, — helyesebb gazdálkodás, jobban jövedelmező eljárás fogadtassék el. — A mezőgazdaság körében tömérdek találmányról, praktikus észleletről adnak hírt a szaklapok s aki csak a szomszéd megye jobb gazdaságait, egy jó gazdasági szakiskola, vinczellér-képezde működését megvizsgálta, — számos jó eredményű eljárást észlelhetett. Amde mindennek felhasználását s akkor csak az esetben lehet gazdátársainknak lelkiismeretesen ajánlani, ha változott viszonyaink, különböző helyzetünk között is előbb kipróbáltatott s jónak találtattunk. Tehát kísérletekkel is kell, részben legalább foglalkozni s e kísérletek lelkiismeretes keresztülvitele s fejlődési menetének pontos észlelése bizony nem várható azoktól, kiknek mindennapi foglalkozása olyan, hogy a mezőgazdasággal csak ritkán, vagy csak egyes ágaiban illetlenül műkedvelőképpen, mellékesen foglalkozhatik. Az ilyen tiszteletbeli anyag adhat egyes jó tanácsokat, támogathatja gazdag egyletet s lelkesedhetik a jó eszmékért, — de se tere, se ideje, hogy rendszeres munkásságot fejtsen ki e téren is.

Pedig a rendszeres munkásságnak és agitationnak van csak eredménye. És azt is meg kell gondolni, hogy a mezőgazda nagyon konservatív természetű és a megszokottól nehezen tér át az ujra, míg annak általa követhető példáját biztos sikerének nem ismerte meg. Ezt az ismertetést megadni, — a kis gazdában a jobb, helyesebb gazdálkodás szellemét felkelteni bizony nem csekély feladat, de olyan szükséges, amit meg kell tenni, ha kitűzött céljainkat a gazdasági fejlődés terén el akarjuk érni.

Azt mondhatja erre t. olvasóink valamelyike hogy ez mind igen szép így a papiroson, — hanem szeretné látni, hogyan történhetik meg ez az életben, midőn társadalmi viszonyaink között a fennebb jelzett módon való eljárásra aligha lehet találni vezetőket, — s ha találnánk is, — az egyes egyletek sokkal szegényebbek, hogysen

TÁRCZA.

A nagyenyedi ref. templom története

a 16-, 17- és 18-ik században.

(Folytatás.)

Az enyedi egyház előjárósága, az 1781. január havában létrejött szerződés értelmében, Csernátóni Vajda Péter deézsi paptól és erdélyi püspöktől első lelkészül azon évi január 28-ról, ünnepélyesen meghívta. — A püspök egyidejűleg a főkonsistoriumtól is felhívást vett, hogy az enyedi egyházba, mint annak papja köszöntőn bé.

Csernátóni püspök az egyház meghívó levelére adott válaszában igéri is, hogy enyedi első papi állomását, az említett évi május havában elfoglalandja, de ez nem következett be s így Csernátóni, az enyedi egyháznak, egy és fél évig, tulajdonképen csak névleges papja volt. Ezen egyház első papi teendőit ezen idő alatt folyton Kassai püspöki káplán végezte.

Csernátóni V. Péter hasonnevű atyjának, a kézdi egyházmegye egykori esperesének fia született 1717-ben.*)

Tanulását az enyedi főiskolában folytatván és végzván, 2—3 évet külföldi egyetemeken töltött. Hazájába visszatérván, a papi hivatal folytatását sok valószínűség

*) Csernátóni V. Péter születésének éve sirkönyvéről tudható. Nagy valószínűség, hogy Felső-Csernátónban született, de nem bizonyítható, mert ezen egyház anyakönyve 1754-ben nyitott. Alsó-Csernátónban nem született. Ezen egyháznak 1709-ben nyitott anyakönyvében neve nem fordul elő.

szerint a gyalakutai ref. ekklesiában kezdette 1748—50. körül gróf Lázár János mellett, ki már tanuló korában patrónusa lehetett.**)

1762-ben már deézsi pap. A Deézsről nevezett egyházmegye 1772-ben esperesül választotta. Ugyanazon évben, az a g y a g f a l v á n tartott közzsínt az erd. ref. Egyház köztűjegyzióit tollát adta kezébe.

Néhai Z. Bodola Sámuel azt írja, hogy Csernátóni püspöki hivatalába 1773. december 14-én iktatottat be Deézsen.**)

Ezen egyháztörténelmi feljegyzés hitelességéhez alapos kétség fér. 1773-ban, mint életrajzában láttuk, Deézsi Lázár György püspök még életben volt. Sőt életben volt 1775. március havában is.

Tévesnek kell lennie azon adatnak, melyre Z. Bodola S. ezen egyháztörténelmi feljegyzését alapította, a milyen téves például az, hogy B o d P é t e r egyháztörténelmi író 1768-ban halt el.***)

B a s a Mihály és A l m á s i Sámuel esperesek Z. B. Sámuel püspök emez állításától eltérőleg azt vitatják, hogy Csernátóni 1774-ben következett a püspöki hivatalra. Eme kérdésre vonatkozó történelmi feljegyzések tehát nem egyeznek.

A valószínűség a mellett szól, hogy Csernátóni püspöki hivatalát Deézsi L. György halála után foglalta el

*) Csernátóni V. P. 1752. nov. 8-án Gyalakután eltemeti gróf Lázár Jánosné szül. gróf Teleki Katát. A gyalakutai egyház levéltárában, ezen időkből kelt okmány egyáltalán nem létezik s ez okon, hogy papi hivatala folytatását azon egyházban kezdte volna, okmánynyal nem bizonyítható.

**) Lásd: „Az erdélyi ref. Egyházkerület Névkönyve 1860-ra”

***) Bod Péter 1769. márc. 12-én temettetett el M.-Igenben Lásd: Deézsi L. György naplóját.

1775. tavaszán, a K é z d i v á s á r h e l y e n tartott zsinaton. Egyébiránt ez s több más ehez hasonló vitás kérdések, csak a lassanként és nehezen összeszedhető hiteles egyháztörténelmi feljegyzések alapján lesznek tisztába hozhatók, miután a régi püspöki levéltár, mely az erdélyi ref. egyházkerület életére vonatkozólag egészen megbízható feljegyzéseket foglalt magában, 1849. január 8-án Enyeden megsemmisült.

Csernátóni püspökségének ideje alatt tartott zsinatok pár lényeges jelentőségű és korszerű határozatot hoztak. Ilyen pl. az 1775-ben K é z d i v á s á r h e l y e n tartott közzsínt azon határozata, mely szerint azon külföldi egyetemeken tanult ifjak, kik magukat Hollandiába a papi hivatalra felszenteltették, kötelesek ide haza is és pedig a legközelebből tartandó zsinaton magukat felszenteltetni és a felszentelt papok sorába bekebelezetni. Kik pedig ezután mennek külföldi egyetemekre, ismerjék kötelességüknek úgy kimenetelük előtt, valamint hazajövetelük után az erdélyi ref. püspök előtt jelentkezni.

Igen nevezetes továbbá az 1778-ban Küküllőváron tartott közzsíntnak a papmarasztás gyakorlatának beszüntetésére vonatkozó határozata. Ugyanis ezen zsinaton a királyi kormány részéről jött kezdeményezés folytán kimondott, miként jövőre a pap és kántor marasztás gyakorlata beszüntettetik s a pap és kántor azon állomásról, melyet elfoglaltak, csak az illetékes bíróság ítélete folytán mozdíthatók el.

Ezen zsinati határozat által, melyhez a főkonsistorium jóváhagyása is járult, egy régi, szegyenletes, a papi tekintélyt porig alázó és az állomás nélküli papok és kántortanítók számát, az éretlen gondolkozású hívek sze-

nagyobb áldozatokat hozni képesek lennénk, — már pedig áldozat nélkül nincs kellő eredmény.

Erre az a feleletünk, hogy midőn az alap-szabályokat oly szépen kiczirkalmazták az egy-letek alapítói papiroson, — mint praktikus gazdák talán csak feltették és remélték, hogy annak az életben is megfelelni képesek lesznek, — mert ha nem így áll a dolog, — akkor bizony kár volt magukat is, a közönséget is áztatni. De másfelől ismételve hivatkozhatunk pl. a székásmenti gaz-dasági egyesület működésének előző éveire; — ugyan ki hitte volna, hogy a pezsgő munkásság egy-szerre úgy megcsappanjon? — Természetesen, mert a vezetés részben olyanoknak volt kezében, kik más dolgokkal is tulságosan el voltak foglalva, holott ily egylet csak úgy virágozhat, ha vannak, a kik ügyeit folyton mozgathatják, folyton előbbre viszik s tevékenységükkel élénk érdeklődést képe-skelteni.

A háborus táviratok és kombinációk nem sokat használó, ámbar nem felesleges tudomásul vétele után, jusson gazdáinknak, előkelőbb birtokosaink-nak eszébe gazdasági egyleteink ügye is. Es amíg a népek sorsát az állam férfiak igyekeznek intézni több kevesebb szerencsével, — addig ők vegyék kezükbe ezeknek az egyleteknek sorsát s intézzék gazdasági helyzetünk felvirágoztatására szerencsésen, — megfontolva, hogy az anyagilag erős, földjéhez ragaszkodó nép a hazát is jobban megtudja védeni, mint az elszegényedett földönfutó. Ilyenné fajulni pedig népünknek nem szabad s hogy e tekintetben a gazdasági egyletek nagyon jó szol-gálatot tehetnek, — szerencsésebb vidékek lakói-nak viruló gazdasági legjobban bizonyítják.

1849. január 8.

Sokak előtt tán csak egy közönséges, de ránk, e kicsiny város lakóira nézve, nevezetes és nagy nap; az emlékeztetnek és kegyeletnek szent napja.

Ott az az egyszerű márványtábla, a Bethlen-főiskola régi szárnyépületével átellenben, a várfalba beillesztve; ott az a kicsiny sírkert, mely négyszáz meggyilkolt magyar-nak a holttestét őrzi biztosan; ott az a magyarutcai rom, mely még harminczkilenc év óta sem tudott megújodni; az hirdeti nekünk minden nap, minden órában, hogy mi volt ránk nézve 1849. január 8-ika.

De a mult időnek eme szomorú emlékei nemcsak a mi romlásunkról és pusztulásunkról szólnak, — midőn éjnek idején egy vad és dühtől korbácsolt had rohanta meg e várost; midőn a felgyújtott házakon és épületeken lobogó láng nappallá változtatta az éjszakát; midőn a kik elalulának, halálra vagy még annál is kínosabb életre ébredtek; midőn tehetetlen öregek, védtelen asszonyok,

széles eljárásait által igen nagyra felnövelő gyakorlat szüntettetett be.)*

Emlékeztet még a Csernátoni püspöksége arról is, hogy a II. József kora az ő életében vette kezdetét. Egy 1781-ben kelt udvari rendelet megtiltotta, hogy az Erdélyben lakó protestánsok is, kiknek pedig szabad egy-házalkormányzati joguk a Leopoldianum Diplomában bizto-sítást nyert volt, kormányengedély és királyi biztos jelen-léte nélkül köz vagy részletes zsinatokat tarthassanak. Ezen rendelet ellen a főkonsistorium természetesen tiltako-kozott, de tiltakozásának semmi eredménye nem lett, minek következtében az erdélyi kalvinisták 1782-ben sem közszinatot, sem egyh. megyei részletes zsinatokat (páriális) nem tartottak. A mi Csernátonnak enyedi papi hiva-taloskodását illeti, arról csak igen kevés följegyezni való van. Valószínű hogy az egyházba még be sem köszön-tött, jóllehet erre, mint már említettem, a főkonsistorium által felhivatott volt s ennek megtételét az egyház elő-ljáróságának meg is ígérte.

Enyeden néhányszor megfordult ugyan, de egyház-tanácsi üléseket nem tartott.**)

Annál munkásabb és kedveltebb papja volt Cserná-toni V. Péter a deézsi ekkleziájának, melyet 20--22 évek

*) A papmunkássági eljárás fureca valami volt. Mindenik polgári esztendő vége felé a presbitérium összegyűlt bölcsességének mértéke szerint megvitatta azon kérdést, hogy a pap és kántortanító az év folytán miként viselték magukat. Ha a tanácskozás eredménye kedvező volt, őket a következő évre „újra szegődítették“ vagyis meg-marasztatták, ha pedig kedvezőtlen, mindkettőnek utat adtak tőlnek idején. Ha a parochiából kimenni, szépszóval nem akartak, szeko-rekre pakolták s a szomszéd falu határáig szállították, aztán ott hagyták a faképenél. Mibetettek a szélrózsa bármely irányába, koldulni.

**) Az enyedi egyház előjárósága, a főkonsistoriumhoz tett egy felterjesztésében, ez ügyre vonatkozólag ezt írja: „Kérés remény-ségünk van püspök urunk hozzájáruló hajlandóságáról, mert három ízben itt járván, hírnök nélkül ment el és konsistoriumunkkal jó-vendöbéli dolgainkról semmit sem Communicálván, magát nekünk meg sem jelentvén, holott levelében arra obligálta magát.“ A főkon-sistorium is, egy 1781. jan. 7-ről kelt átiratában figyelmezteti a püs-pököt, hogy az enyedi első papi fizetést, mivel hajlott kora miatt Enyedre költözödni nem szándékozik, ne is vegye fel, hanem azt kárpénztetésnek engedje át. Lásd az erd. ref. egyházkerület levéltárát.

ártatlan gyermekek jajveszélése és halálhörgése töltötte be a léget; midőn csattogó hidegben, hólepte utcákon és mezőkön meleg öltönytárcák nélkül futott, a ki meg-menthette magát, — hanem szólnak ezek azoknak az embereknek gyalázatáról is, a kik e romlást, e ször-nyű pusztulást előidézték.

E napon pusztult el Nagyenyed városa úgy, hogy a pusztulás, a romok felett még tán néha a jövő század is elmereng.

Emlékeztetel és kegyelettel tekintetek hát e szent napra!

Emlékeztetel, mely a multnak sötét és gyászos vo-násából fényugárt vonjon a jelenre; kegyelettel, mely szíveteket megszentelje s nagy és nemes tettek kivételére serkentse.

Ti tudjátok jól, hogy a mult alapja a jelennek s századok romdűlédekein épül fel a jövő. A miveltség ter-jedése; az előhaladás az értelem fejlettségében, az érze-lem nemességében folytonosan észlelhető hazánkban, de legkivált ama szomorú napok óta, melyekben a magyar bár egy vivott, mint egy oroszlan, legyőzött. A seb, melyet akkor testén saját honfitársai vágtak, kiket száza-dokon keresztül, mint a pelián fiait, önvérével táplált és védett, saját keze által ejtett seb volt, mely fájt ugyan ugyan s talán még sajnó ma is, de a mely felébrész-tette álmadozásából és önértzetet keltett szívében. Átlátta hogy élni, alkotni, hatni van hivatva, de átlátta különösen azt, hogy csak úgy élhet békében, úgy alkothat a jövő-nek, úgy hathatja át e hon minden fiát, ha odateszi áldozatát a né p u e v e l s oltárára, ha helyes irányba tereli a gondolatot, ha megnemesíti a szívetek.

Hogy mi az eredmény s mi lesz még az évek ha-ladtával: azt profétai ihlet nélkül is előre láthatja min-den józanon gondolkozó ember.

Ha hát Nagyenyed város romlásának okozóira gon-dolok, ha a még meglévő romok felett keseregtek, ha az állati vadás és féktelen szenvedély által megejtett elő-döntekért, kedveseitekért könnyeket hullatok: ne átkozza-tok a multat, hanem a kegyelet szent érzése ébressze fel bennetek azt a másik érzést, mely a né p n e v e l e s oltárára feláldozza mindenét, ha kell.

Igy, csak így győzzük meg a gonosz jóval így, csak így biztosíthatjuk hazánkat, nemzetünket a felől, hogy hasonló romlás ne érje, mint érte ezeltől 39 évvel Enyedet. Z.

Még egy s más úti naplóból.

(Valahára az utolsó közlemény.)

A z a d e l s b e r g i b a r l a n g .

A szép fekvésű modern város, Triest főépületeinek, kikötőjében álló árboczerdjének s a valóban csodásezőp-ségű Miramare keleti kertjének és izléssel és gazdagon berendezett lakosztályainak felületes megtekintése után nem volt semmi egyéb még előttünk a hazautazáson kívül, mint az utban eső adelsbergi barlang megbámulása. — Utitársaink közül sokan többre becsülték a reggeli álmot mint Adelsberg csodáját, — gondolván, itt is található Adélok, kiknek a szívében még különb kövesülések is lehetnek, mint a világhíres barlang termeiben; vagy meg-

lefolyta alatt szolgált. Ezen egyház közalapja az ő kezde-ményezése folytán jött létre a hívek adakozásából, ujji-tatott meg a templom stb.

Igen nevezetes az ő életéből, hogy Mária Terézia magyar királynő, Kolozsvárt egy felekezeti jel-leg nélküli egyetemet szándéko-zván fel-állítani, a királyi kormány Csernátoni Vajda Péter deési ref. papot szólított fel, hogy az egyetem szervezésére vonatkozólag tervezetet dolgozzon ki, mely felhívás következtében ő a tervezetet ki is dolgozta s 1774. jun. elején illetékes helyre be is adta. Ezen igen megtisztelő kitüntetés a mellett bizonyít, hogy Csernátoni igen képzett és nagytekinélyű ember és pap volt.

Néhány papi dolgozata nyomtatásban is megjelent. Ezek közül fennmaradt egy gyászimája ily czim alatt „Szélszemes tengeri habok közt mondandó imádság.“ El-mondotta gróf Lázár Jánosné sz. gróf Teleky Kata kopor-sója mellett Gyalakután, 1752. nov. 8-án; és egy gyász-beszéde ily czim alatt: „Szerelmetes orvos“. Elmondotta Aezél Gábor temetése alkalmával Deésen 1762. ápril 25-én.

Meghalt 1782. aug. 15-én 65 éves korában. Deézsi hívei őszinte fájdalommal gyászolták meg, mert benne egy munkás, nagytekinélyű lelkeszt veszítettek el. — Porai a deézsi ref. sírkertben pihennek, a Csernátoni-család által készített sírboltban. Sírboltja fölött nagy kő-koporsó áll, melyről eme sirirat olvasható:

„E kriptában vagnak porai testemnek,
Boldogabb szállása van mennyben lelkeimnek.
Jézusomat hozzám jönni ide várom,
Lelkem, testem övé, nem lesz semmi károm.“

Siriratát úgy látszik ő maga fogalmazta volt.

* * *

(Folytatás köv.)

ijedtek a gyorsvonattól, mely a tenger mellett közvetle-nül emelkedő sziklára csak azért röpti fel, hogy onnan visszahulljon velök a végtelen kék tenger morajló hullá-maiba, alig engedve pár pillanatra a felséges kép élvezé-tére, az óriási tengerrel s oldalvást a Juli-Alpok messzi-ről ide le a délszaki világba fehérlő bérceivel: — nem tudom bizonyosan, miért szalasztották el e jó alkalmat, de elég az hozzá, hogy elszalasztották és pedig kárakra.

Olyan kedves, érdekes pontja nem igen volt utunk-nak, mint ez a barlang megtekintése. Alig szállunk ki a kis állomáson, 50—70 magyar utazó, észreveszük, hogy ráánk itt épen nem vártak, lévén csak két omnibus és két kocsis számunkra. Nőzsa ki gyalog, ki másnak az ölben bevágtattunk a kis mezőváros rangu helységbe. Első dolog a jegyváltás! Halljuk, valami amerikai angoltársaság, mely még tegnap délután óta vár a barlang csodáira, csak inormis összeg lefizetése után kapott jegyeket. Nem ije-dünk meg; „nem esal meg minket a nimet.“ S gyorsan előteremttem a vasuti kalauzt, melyben mindennek megvan pontosan az ára s beállítok többet magammal perelni a német hivatalnokokkal. Hallgatják egy darabig, végre elfogy a türelmök s ők veszik át a szót, kijelentvén, hogy mi magyarutazók, kik Velenczéből vagyunk visszatérőben, 3-szor kevesebbet fizetünk, mint az angolok. Erre én meglepetésemben elnémulok s meg sem köszönve váltom meg az olező jegyet. „Mégis huncfut a német.“ Lefőzött.

Fás domb oldalán a völgy egyik szélében nagy erdő, sziklás hegygerincczel szemben vezetett az út. Gyönyörű szép nyári reggel volt, úgy fél tíz körül s az illatozó rét harmatosan csillogott még az út mellett. A barlang szájánál vártak a tegnap óta még mindig várakozó améri-kaik köpenyvel, sálakkal kezökben. Óriási „burrah“ és reá szintén oly a maga nemében, töltön kitelhető óriási „éljen“ hangzott fel a hideg ködöt lehelő barlang szájá-nál. Áhá! innen a köpeny, meg a sál. Mi is elővesszük, a mi kezünkben, zsebünkben volt, köpeny helyett zseb-kendőkkel takarva nyakunk és mellünk és a rácsosozat nyi-korgásának elhangzása után nyomulunk be lassanként a vizes, ködös üregbe. Nem tudom sem leírni, sem lerajzolni azt a sok minden szépséges változatot, termeket, csopp-köveket, miket két egész órai, meglehetősen gyors gyalog-lással megtekintettünk, 20 ezer gyertya és fálya, meg villanyos gömbök világítása mellett. Egyszer mélyen jár-tunk valami buvó patak partján, később magaslatra értünk kigyózó karfás ösvényen — tő felé, mely aztán egészen sűrű ködbe vészett. Egyszer fenyves, máskor trónszék, máskor mennyezetes, csipkés függönyű ágy, vagy tem-plomi szósék alakját ölté fel a cséppkő. Néha ember-tömeg, néha szoborosportok álltak fölöttünk; a képzelő-désnek tág tere nyílt a legfurcsább, legkülönösebb alakokkal, néma, mozdulatlan alakokkal népesíteni be a denevérek s a cséppkő kövek hideg földalatti tanyáját. Jó hogy sokan és vígan voltunk, mert különben meg-meg-borsóztott volna a hátunk.

Fénypontja volt az egész két órai gyors gyaloglás-nak, mi most is még élénken áll előttem: a mennyország és a pokol. Ez mélyen alattunk veres bengálitűzzel vilá-gítva sejtető izzó kapujában a sárkányok és szörnyek rémes körvonala; a menny fehér villanyfényben uszott felettünk, telve emberi és isteni alakokkal, olyan fermán, mint a Michel Angelo „Feltámaszása“. Még az angyalok kara is megcsendült. Az amerikai nők ajkán vagy 50 lábnyi magas-ban pompásan hangzott a God save the king angol himnusz összhangzó karban. Mi megéjlengettük, magyar Miskásan elrontva a hatást, de csakhamar helyrehozva „Isten áld meg“-ünkel. De aztán újra elrontottuk, mert némelyek „Hallod-e te körösi lány“ féle utszéli dalba fogtak, teljesen lealacsonyítva a mennyországot. Hiszem is, hogyha a tul-világon énekelnek, — a magyar bele belekurjongat a spherák zenéjébe is. Még többszörös éneklés és éljenzés után az amerikaiak ez eleven illusztrációitól szívélyesen bucsut vettünk: a nyugati félgömb a keletitől, és újra a szabadba értünk.

A nyári, édes, illatos, langyos levegő valami isteni élvezet volt a barlang nehéz, hideg köde után. Soha el nem felejttem a fénylő ég a virágos rés és a balzsamos lég e varázshatását. (Vége.)

A műkedvelőtársulat újév napi körestélye.

Ha a jelek nem csalnak a műkedvelőtársulatnak mozgékonynak és tevékenynek kell lennie, mert ime az újszülött év első napja serény munkában lepi meg azon-társulati tagokat, kiknek a mai élvezetes estét köszönhat-juk s felgördülő függöny oly képet tár elő a figyelmes néző előtt, milyenhez csak az exact tudomány komor műhelyeiben vagyunk szokva, nem pedig a beszélő és éneklő vagy zenélő művészet derős színhelyén. Számos asztal van megrakva villamos gépekkel, Bunsen féle ele-mekkel, titokzatos vezető sodronnyokkal s apró készülékek-kel, melyek a kísérletek eredményét szemléltetővé tenni hivatják. Bartha Zsigmond s. tanár néhány bevezető sort szentel azon mélyre ható változásoknak, melyeket a villa-mos erő alkalmazása a mostani nemzedék életében elő-idézett s melyek a világ ábrázatát merőben át alakíttassák s melyek tovább fejlesztésétől jelenleg még alig sejtendő üdvös eredményeket várhatunk. Azután folyékony szabad előadással magyarázza a kísérletileg bemutatott villamos erő különböző hatásait, mozgató erejét a gyorsan guruló kis villamos mozdonyon, fényhatásait a légűres térben, a papír és üveg lemez át áttétését az egyesülésre törekvő kétféle villamerő által s mindezeket oly gyorsan és szaba-

tosan ve
sajnálva
folytatás
időben
megörve
tanár un
nyok si
kellőleg
zongora
előmen
István V
közönsé
zajuk s
hiszstan
fel, hogy
gyönyör
a közöns
viszozzo
énekelt
viharral
ról talán
tanulást
től foszt
ken léve
volt s a
deficitte
megindu

Eld
mozgalm
felségéle
nézve m
szeretet
nálunk,
elkövetn
lehetés t
annál na
több a jó
szünteté
kednek s
szegénye
emberek
nak és j
A társad
az életne
Jól
egyletek,
rakják és
ezelra: le
azáltal, h
el és ez
gáraiva
társaik in
öket foln
Föld
mily nag
keken kiv
ban. Föld
minden i
Egy
is tanui
heijiségé
kező sort
I. S
osztályai
II.
elnöke dr
a jótékon
a jótékon
III.
öröm volt
azon élén
ruhát fog
IV.
olvasása.
V.
szavaltá
VI.
vezetése
VII.
nehány sz
való megj
volt közö
hogy az e
és hogy n
tenni. De
lami, mi
az embert
élvezet, m
jöttet elkö
sziv jószág
gyogó nap
ligetre, te
hosszu sz
és életre
áldását m
riség szent
termékeny

is jó hatással van, míg az istállóban folyton letakarva álló lovak igen elkényesednek az időváltozás iránt érzékenyekké lesznek úgy, hogy a legkisebb meghülés is rögtön megárt nekik, a mi különösen a gazdasági lovaknál nagyon alkalmatlan tulajdonság.

*** Kenőcs állati sebekre.** Az alsó Volga mentén lakók következő kenőccsel gyógyítják állataik sebeit. Finomra tört puskaport zsírral kevernek össze. A puska-porban levő anyagok: szén és salétrom antiszeptikusan hatnak a sebre. Így, ha például a nagyon izzadó lovat feldörzsölték, ezzel a kenőccsel kenik be, mely nemcsak a sebet gyógyítja gyorsan meg, hanem állítólag a kopasz helyeken fényes szőrt is növeszt. Azt is állítják, hogyha ezzel a kenőccsel egészséges lovat nyáron bekennek s aztán szappannal és kefével megmosnak, nemcsak szép fényes szőrt kapnak, hanem a legyek sem bántják őket.

*** Nehány szó Hoff János malátakivonat készítményeiről.** E czim alatt közelebb egy közleményt hoztunk a Hoff-féle malátakivonat készítmények kitűnő sajátosságairól és felemlítettük, hogy József főherceg ő fenségének családja részére, Alcsutra és Fiumebe, rendszeren Hoff-féle malátakivonatot küldtetik. Erre vonatkozólag most egy levelet kaptunk, mely következőleg szól: „Nekem is volt alkalmam Hoff-féle néhány eredeti iratot látni, melyek valóságos tiszteletet gerjesztettek bennem. Egy még jól megőrzött, de szürke koru finom papír IV. Frigyes Vilmos királytól, többek közt a következő paszust tartalmazza: „Szép gyomorsőre igen jól tett nekem“ — Jellemzően parancsoló hangon van írva, gróf Schurvaloff ismert orosz generalis egy távirata: „Hoff János-féle malátakivonat egészségi sőre azonnal küldendő ő felsége Sándor orosz czár részére Sarskoje Seloba.“ Albert szász király egy nyilatkozata így hangzik: „Malátakivonata az anyakirálynőnek igen jól tesz.“ — Keresztély dau király a következőket írja:

Sz. 4076—1887.
tkvi.

Arverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-hírré teszi, hogy

a nagyszabeni Albina takarékos és hitelintézet végrehajtott 222 frt 50 kr tőke, ennek 1882. évi szeptember 22-től járó 8% kamata költségkötésének kielégítése végett végrehajtott szüneteltetett Pujá Jánosnak a farkastelki 53 sz. telekjegyzőkönyvben A+ 1—23. rendszám alatti ingatlanai 830 frt és Betya Jánosnak a farkastelki 201. sz. telekjegyzőkönyvben A+ 1—26. rendszám alatti foglalt fekvőségei 390 frtban megállapított kikiáltási árban Farkastelke község előjárásági helyiségében

1888. évi január hó 28. napján, d. e. 10 órakor tartandó nyilvános árverésen, kikiáltási áról is eladatnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilváníttott értékpapirokban a kikiáltott kezéhez letenni. Az Albina hitelintézet kivételével.

„Örömmel tapasztaltam malátakivonatának gyógyhatását úgy rajtam, mint házamb több tagjánál.“ — A walesi herceg következőleg tett megrendelést: „Kérek haladéktalanul küldeményt malátakivonatából a walesi hercegnő királyi fensége részére.“ És így tovább. Tudtommal Hoff ur mintegy 70 megérdemelt kitüntetésben és kinevezésben részesült. Csak nem rég nevezte ki a magas porta udvari szállítójának és a Hoff-féle egészségi sőr élvezése Törökországban — a hol a Korán a sörivást tiltja — mégis szentesített. Hoff 40 év óta kipróbált szereti és pedig egészségi sőre, egészségi csokoládéja, malátakivonata, mellczukorkái stb. oly különlegességek, melyek a legnagyobb mérvű elterjedést érdemlik, mert a szenvedő emberiség egy nagy segítyt nyújtanak. (E készítmények kaphatók Budapesten a magyarországi főraktárban szib-aruszteza 7.)

*** Nem mind arany ami fénylik.** Mindenki ismeri a kereskedésben előforduló közkezdveltségű ugynevezett gyögyfűszappant, fogpasztát, fogport, szájjvizet stb. az ember egyszerűen a legközelebbi üzletbe vagy gyögytárba fordul, kéri a kívánt szappant, szájjvizet vagy fogport és megelégszik a mit kap, csak ocsó legyen. A közönség azt hiszi: sz egyk olyan mint a másik, pedig ez a közömbösség a bór vagy szájjkonzerváló orvosi szerek megválasztása körül, a legnagyobb vétek önmaga ellen. Egy drb Popp-féle gyögyfűszappan 30 krba kerül és a szappan, mely minden gyögytárban kapható, mégis feltűnően különbözik a többi szappanféltől. Első rendben nem drága, mert egy darab, egy négy személyből álló család részére több mint négy hétre gyögytulajdonságai mellett a legfinomabb pipere szappan. Dr. Popp udvari fogorvos egyéb készítményei mint Anatherin szájjvizet, fogpasztátja és fogpora, oly különlegességek, melyek a számos ártalmas hamisítványok dacára, vagy éppen ezek folytán ált-

A vételért pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 3 egyenlő részben 15, 30 és 45 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különbön az árverés megállapított feltételei alólrirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Farkastelke község előjáráságiánál megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. október 29-én.

Szentpáli Károly,
kir. aljbíró.

Felvétetik egy jó háztól való fiu, mint tanoncz, — ki legalább is egy gimnáziumot végzett, — fűszer, festék és gyapot-áru üzletembe.

Nagyenyeden, 1887. decz. 24.
HARMATH MIKLOS.

2-3

lánosan kedveltetnek, az egész világon el vannak terjedve minden gyögytárban kaphatók és kiváló gyögyhatásuk miatt, melyekkel minden szájj- és fogbaj ellen használ-tatnak egyedül kipróbált szájjkonzerváló szereknek tekintetők. Magától értetődik, hogy hamisítványoktól óvakodni kell és csak Popp-féle készítményeket kell elfogadnunk.

Felelős szerkesztőség:
Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILAGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 3751—1887.

tkvi.

Arverési hirdetés.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-hírré teszi, hogy

a kir. kincstár végrehajtott 124 frt 6 kr tőke, 8 frt 12 kr késedelmi kamat s ettől járó 6% kamata 12 frt 80 kr költségkötésének kielégítése végett végrehajtott szüneteltetett Avrán Anna szül. Krisztyánnak, a muzsina 298. telekjegyzőkönyvben A+ 1—11. sé Avram Vasziánának a 299. sztkönyvben A 1—11. sor. — Avram Zsuzsánnának a 300. sztkönyvben A+ 1—3. és 301. sztkönyvben A+ 1. 2. szám alatti fekvők 1/4 jutalékára 481 frt ezennel megállapított kikiáltási árban Muzsina község előjárásági helyiségében

1888. évi január hó 21-én délelőtt 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áról is eladatnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilváníttott értékpapirokban a kikiáltott kezéhez letenni.

A vételért pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 30 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különbön az árverés megállapított feltételei alólrirt telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Muzsina község előjáráságiánál megtekinthetők.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.
Nagyenyeden, 1887. október 18.

Sz. 47—1888.

j. ig.

Arverési hirdetés.

A BETHLEN-FŐISKOLA marosszentkirályi, magyarbeczei és közeporhói

korcsma-joga

folyó évi január hó 16-án hétfőn délelőtt 11 órakor a főiskola jószágigazgatási irodájában évi 440 frt kikiáltási árral elfog árvereztetni

6 azaz hat évre.

Arverezők 10%-os bánatpénzzel jelentkezhettek. Feltételek megelőző napokban megtekinthetők.

Nagyenyeden, 1888. január hó 6-án

Splényi Henrik,
jog- és jószágigazgató.

A művelt magyar hölgyközönség számára ajánlatik:

I. „MAGYAR HÁZIASSZONY“

háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. — A magyar hölgyek ezen szaklapja nagy elterjedésnek örvend a társadalom minden rétegében. Képviselet a nők összes érdekeit, hasznos tanácsokat ad és kellemes szórakozást nyújt akkor, midőn a nő elvégezte házi teendőit. Iránya olyan, hogy a család minden tagja, a serdülő leány, a fiatal menyecske, a szerető anya, a gondos háziasszony és az öreg anyóka egyaránt élvezettel olvashatják. A csinos kiállítású lapnak előfizetési ára: Egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

Előfizetések a „Magyar Háziasszony“ kiadóhivatalához intézendők és a hó bármely napjától elfogadhatók.

A „Magyar Háziasszony“ kiadóhivatala mutatvány-számokat ingyen és bérmentesen küld mindazoknak, kik ez iránt hozzá — legelőszörűbben levelező lappal — fordulnak. E szak-lapnak egy magyar háznál sem szabadna hiányozni, mivel utmutatása szerint több száz forintot lehet a háztartásban megtakarítani

A „Magyar Háziasszony“
kiadóhivatala Budapesten, nagy-korona-utca 20. sz.

II. MAGYAR HÁZIASSZONYOK NAPTÁRA.

1888. évre a legértelmesebb naptár. Ára fizetben 1 frt, diszkrétben 2 frt, ajánlott küldéssel 20 krral több. Megrendelések legelőszörűbben postautalvánnyal a „Magyar Háziasszony“ kiadóhivatalához:

Budapesten, V. ker. nagy-korona-utca 20. sz.

3-5

Brázay Kálmán
sósorszesze

Kitűnő háziszor-csuz, szaggyatás, fagyás, fog- és fejfájdamak, szemgyengesség, benuások stb. een. A legjobb fog és szájtisztító szer. Fejmosásra nagyon ajánlatos és elterjedt, különösen ajánlatos a ke-nőgyűrű gyögy módra (massage.)

Ara a kis üvegnek 40 kr.
a nagyobbiknak 70 kr.

Brázay Kálmán
sósorszesze

FIGYELMEZTETÉS!

Mivel sósorszesz készítményem — kelenőségénél fogva — sok utánzásnak van kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimre kék nyomtatban saját házamb külső alakját veszem föl, védjegyként. A palaczkok és a dugók olomkupakjai czégyfelirattal vannak öntve.

Védjegy 319. és 320. szám.

Kapható Budapesten Brázay Kálmánál Muzsina-körút saját ház-továbbá Nagyenyeden Winkler J., Czirner J., Vársárhelyi K., Ungerepek M., Bisztritsányi L., Obert J., Wekxler F., Kovács J. és Pattantyus A. Balázsfalván Schissel K., Tövisen Sflakovich J. uraknál.

5-12

Brázay Kálmán
sósorszesze

Nehogy a közönség gyenge utánzatok által félrevezethető legyen figyelmeztetem, hogy palaczkaim czégyfelirattal vannak öntve és az itt látható védjeggyel ellátva. Használati utasítás mellékeltekik.

Brázay Kálmán
sósorszesze

FONTOS

az étvágytalanság, gyöngye emésztés, felbő-fogés, gyomor és béihurut, nehéz lélegzés, májbaj, aranyér és egyéb a gyomortól származó betegségekben

SZENVEDŐKNEK

Fácányi Ármin gyögyyszerész
(Budapest, X. kerület, Kőbánya)

által már másfél évtized óta készített

MAGYAR ÉDES MUSTÁRJA

Fennebbi bajokban — bármily idültek — a legrövidebb idő alatt, bámulatos eredményeket hoz létre, mit bizonyít ama rendkivüli sok hálairat, melyeket bárki megtekinthet.

Ára egy nagy üvegnek 1 frt, kis üvegnek 50 kr.

Kivonat egy hálalevelelől.

Tek ürt! A f. hó 5-én küldött 2 üveg mustár, fogyatékn van. Az első üveget sem fogyasztotta el a nóm s már is igen nagy javulás állott be. Most már egy gyenge hét óta majdnem egészen jól érzi magát. — Köhögése ritkán jön elő, a köpés könnyen felszakad és már semmit se szenved. Kérek még 4 üveget stb.

Matis Antal, földbírtokos.
Sikabony (n. p. D.-Szerdahely) 1887. decz. 16.

3-3

Mutatványszámokat ingyen és bérmentesen.

Magyarország legolcsóbb és legdiszesebb képes hetilapja a

Képes Családi Lapok

1888-ik év január hó 1-én

A TIZEDIK ÉVFOLYAMNAK

második negyedébe lép. A „Képes Családi Lapok“, mint társadalmi, szépirodalmi s ismeretterjesztő hetilap, eddig is megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a magyar nemzeti közművelődésnek, ma azonban nemcsak kiváló tényezője a magyar irodalomnak, hanem nélkülözhetetlen barátja a magyar művelt családoknak. Változatos, élénk s a legszigorubb kritikát is kiálló olvasmányai a legjelesebb magyar írók tollából erednek s a külföldi irodalomból csak a színaranyat mutatják be az olvasó közönségnek. A gondos élénk szerkesztés, az izléses és diszes kiállítás, az eszme és az érzelem nemesítő tartalom, a jó izlés, a legjelesebb külföldi lapok képeivel versenyző művészi kiviteli képek: szellemi kincsét avatják minden számat.

A „Képes Családi Lapok“ előfizetési ára: Egész évre 6 frt, Félévre 3 frt, Negyedévre 1 frt 50 kr.

Előfizetéseket elfogad minden hazai könyvkereskedés.

Mutatvány-számokat ingyen és bérmentesen küld a „Képes Családi Lapok“ kiadóhivatala
Budapesten, V. ker., nagy korona-utca 20. sz.

3-5